

"DOMNULUI PROFESOR, CU DRAGOSTE!..."¹

MARIAN STAȘ
PREȘEDINTE, FUNDAȚIA CODECS PENTRU LEADERSHIP
WWW.LMT.RO

motto: *"Refuzăm să mai învățăm ca papagalii!..."* (Traian Brumă, Asociația Națională a Organizațiilor Studenților din România, ANOSR – coordonatorul proiectului 'Săptămâna Bologna în Universități')

"Noi NU SUNTEM în centrul universului lor. EI sunt în centrul universului LOR. Cu catedre, cu bani... Cu TOT!"

Gabriela este studentă în anul III la Facultatea de Automatică, Universitatea "Politehnică" din București. 8, 9 și 10 la examene. Bursieră. Om de mare caracter și de o seriozitate incontestabilă – declar, susțin și semnez, în virtutea unor ani buni de lucru nemijlocit împreună. Paragraful anterior spune tot, fără echivoc: *la ora actuală, studenții sunt dintr-un film, iar dascălii și sistemul cărora aparțin – dintr-un cu totul altul, aproape fără nici o legătură cu cel al studenților.* Cuvântul Gabrielei este doar al unui singur student. Dar prin vocea lui Traian Brumă vorbește întreaga studențime reprezentată de ANOSR – și nu sunt puțini deloc! Citiți *"Scrisoarea către profesori"*, de pe site-ul www.bologna.ro și veți afla așteptările discipolilor față de cei înspre care se uită ca la magiștri: *"Mă aștept ca relația noastră în mediul academic să fie bazată pe respect reciproc autentic și parteneriat... Mă aștept să utilizați corect creditele la cursul dumneavoastră... Îmi doresc și eu să învăț de la cineva care împinge frontiera cunoașterii umane într-un anumit domeniu și nu doar reproduce ceea ce alții au creat... Mă aștept să știi că anul acesta particip la un curs mai bun decât cel de anul trecut..."*

Mai zice Gabriela: *"Ei s-au făcut profesori ca să ne educe pe noi. Și nu-i deloc așa – nu le pasă!... Din șase cursuri pe semestru nu mă duc decât la unul, pentru că mi se pare că restul de cinci nu merită timpul – îi numeri pe degete pe oamenii care fac ca lucrul ăsta să merite un pic!..."* Partea fascinantă a conversației mele cu Gabi am trăit-o, însă, atunci când tânăra mea interlocutoare a evocat două nume de profesori de-ai ei, sinonime ale valorii în lumea politehniștilor: *apé-ul și flondor.* Așa cum citiți, cu minuscule! *apé-ul* înseamnă, de fapt, *prof. univ. dr. ing. Adrian Petrescu (A.P.)* – domnia-sa a fost *mentor* de calculatoare încă multor generații înaintea generației vârstei mele. Iar *flondor* înseamnă *prof. univ. dr. Dumitru Flondor* – la fel, unul dintre dascălii de Analiză matematică de pe ale cărui cursuri și culegeri de probleme am învățat ca lumea și eu, și alții înaintea mea... Și... Gabi, la cei 21 de ani ai ei! *"Ce vârstă au? Ce importanță are! ăștia sunt profesori adevărați – din ăia, pe care îi numeri pe degetele de le o mână!..."* Deci, se și poate!...

În opinia mea, aspectul cel mai sensibil al "încremenirii în proiect" al universităților noastre este tangent la modul hiper-acut chiar cu ceea ce ar trebui să reprezinte "centrul universului lor": **studentii înșiși.** Feedback-ul studenților traduce, de fapt, percepția lor asupra unei reacții instinctive de autoapărare generate de teama de schimbare profundă, autentică. "Amenințarea" schimbării este resimțită și de oameni și de sistem, deopotrivă nepregătiți să-i facă față – de aici, reacția de rezistență acerbă, percepută ca *stagnare de sistem educațional* și *non-* sau *anti-combat* pedagogic. Numele "amenințării-tsunami": Bologna... *Procesul Bologna!*...

---

¹ Versiunea românească a titlului unui celebru film britanic despre educație, "To Sir, with Love", produs și regizat în 1967 de James Clavell; v., de ex., http://en.wikipedia.org/wiki/To_Sir_with_Love

În trei cuvinte, dușul rece: *împăratul e gol!*... Vestea proastă, însă, abia urmează: "împăratul" (adică, sistemul educației universitare din România) nu se mai poate îmbrăca fușerit, la repezeală, de mântuială – nu-l mai lasă... *Procesul Bologna*, despre care a dat în scris că-l va urma, în literă și spirit!... Lăsând deoparte metaforele, soluția la problema comună a Gabrielei și a lui Traian este *transformarea profundă a Școlii ca sistem*, având ca vectori de atac de grad zero două proiecte fundamentale de dezvoltare a resursei umane: *filierea didactică și cariera didactică* – adică, procesul prin care tinerii învață în universități să devină Oameni ai Catedrei și, respectiv, creșterea și dezvoltarea lor profesională din prima zi ca dascăli și până la ieșirea la pensie. Eu nu am auzit foarte des ca studenții să pună sub semnul întrebării câtă carte știu cei care le predau cursurile. Nu lipsa CUNOȘTINȚELOR acestora este problema lor, ci arta și măiestria de a-i învăța *să facă și să fie*, adică statutul de Însoțitori pe Calea DEPRINDERILOR și ATITUDINILOR. Verbele pe care dascălii au a le învăța mult mai bine decât acum sunt *a face* (cultivarea deprinderilor și celebrelor competențe transferabile) și *a fi* (dezvoltarea atitudinilor proprii și ale celor tineri pentru creșterea cărora sunt direct responsabili), și tocmai conjugarea lor șchioapă îi doare cel mai tare pe studenți.

Cristina mi-a cerut să identific "cinci" dureri ale universităților noastre, pe care să le analizez și prin prisma relației mele cu Universitatea Harvard. Am decis că în prima mea intervenție publică despre învățământul superior din România doresc să scot în evidență prima și cea mai relevantă dintre ele, în opinia mea: *procesul defectuos și ineficient de dezvoltare a resursei umane* – acei dascăli *autentici*, pentru care studenții sunt într-adevăr "centrul universului lor". Acest statut prestigios nu rezonază nici cu aroganța ego-urilor scăpate de sub control, nici cu indulgența vinovată generată de lipsa de competență și responsabilitate. Deloc!

În semestrul I al anului universitar 1998-1999, în calitate de Teaching Fellow, am predat un curs de matematică unei grupe de studenți de anul II ("sophomores") de la Harvard College, aflați la diverse specializări (literatură; istorie; guvernare etc.) – curs obligatoriu!... La final, am primit feedback-ul lor (*toți profesorii primesc feedback de la toți studenții*) Urmare a acelui feedback, Derek Bok Center for Teaching and Learning mi-a acordat o diplomă pe care scrie: "*Certificate of Distinction in Teaching – Marian Stas (Romania) has been recognized for excellence in teaching during the academic year 1998-99 • This certificate acknowledges a special contribution to the teaching of undergraduates in Harvard and Radcliffe Colleges*" Consecința a fost că, începând din anul 2000, în fiecare vară predau două cursuri la John F. Kennedy School of Government (www.ksg.harvard.edu). Nu puține au fost notele și cuvintele "sofomorilor", care au făcut să mă număr printre cei recunoscuți de ei ca buni dascăli (am primit și păstrez fișele lor de feedback). Un cuvânt, însă, a "sărit din scară", fiind apreciat de cunoscătorii locului drept rarissimi pe piața feedback-urilor studenților despre profesori: "*Awesome!*..." Mai pe românește: "*Super-marfă!*..." Aceasta este relația mea cu Universitatea Harvard.

Am privilegiul să trăiesc o experiență pedagogică de excepție, din care învăț continuu lecția intensă a iubirii față de Educație, în care, împreună cu mentorii și colegii mei conjugăm în fapt, cu bucurie, un verb de căpătâi: a ne păsa. Nouă *ne pasă* de discipolii pe care îi avem în grijă!... În engleză sună și mai superb: *care* – adică... tot *grijă*, pură și simplă! Și atunci răspunsul nu se lasă deloc așteptat, la fel de intens și autentic. În fond, este echilibrul dinamic refăcut dinspre conversația toxică între interlocutori poziționați captiv în rolurile implicite de părinți, respectiv copii, către aceiași actori fundamentali ai Educației care au învățat să-și asume fiecare, cu competență și responsabilitate, rolurile de adulți: **profesori-adulți** și **studenți-adulți**, co-semnatari ai unui contract psihologic centrat pe respect, onestitate și încredere reciprocă. Este "invitația la dans" cu care suntem datori toți cei care aspirăm la acest elogiul formulat de studenții noștri în cuvinte puține și profunde: *domnului Profesor, cu dragoste!... Doamnei Profesoare, cu dragoste!...*